

بررسی نقش رضایت شغلی در شادکامی دانشجویان معلمان

سمیه حسن نیا^۱، زهرا برومند^۲، فاطمه جاودان^۲

^۱ گروه آموزشی روانشناسی و مشاوره دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

sm.hassannia@cfu.ac.ir

^۲ دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان

چکیده:

شادکامی، تنها یک احساس خوب نیست؛ بلکه یک عامل کلیدی در موفقیت دانشجویان معلمان و در نهایت، کیفیت آموزش و پرورش است. دانشجویان معلمان شاد، انرژی و انگیزه بیشتری برای یادگیری و رشد دارند. این انرژی مثبت، به طور مستقیم بر روی کلاس درس و دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد. این پژوهش با هدف بررسی نقش رضایت شغلی بر شادکامی دانشجویان معلمان دانشگاه فرهنگیان استان کهگیلویه و بویراحمد پردیس کوثر یاسوج انجام شده است. این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی در سال ۱۴۰۳ بر روی ۱۰۰ نفر از دانشجویان معلمان پردیس کوثر یاسوج به روش نمونه‌گیری دردسترس صورت گرفت. اطلاعات از طریق پرسش‌نامه رضایت شغلی فیلدورث (۱۹۵۱) و پرسشنامه شادکامی پترسون (۲۰۰۵) جمع‌آوری گردید. برای تحلیل داده‌های پژوهش از نرم‌افزار SPSS 21 آزمون رگرسیون چند متغیری همزمان یا استاندارد استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داده است که بین رضایت شغلی و شادکامی رابطه مثبت معناداری وجود دارد، بنابر این هرچه میزان رضایت شغلی فرد بیشتر باشد، شادکامی او افزایش می‌یابد.

واژه‌های کلیدی: شادکامی، رضایت شغلی، دانشجویان

Abstract

Happiness is not merely a pleasant feeling; it is a critical factor in the success of pre-service teachers and ultimately, the quality of education. Happy pre-service teachers possess greater energy and motivation for learning and growth. This positive energy has a direct impact on the classroom and students. This study aimed to investigate the role of job satisfaction on the happiness of pre-service teachers at the Kosar Yasuj Campus of the Teachers' Training University in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province. This descriptive-correlational study was conducted in 2023 on a sample of 100 pre-service teachers at the Kosar Yasuj Campus using a convenience sampling method. Data were collected using the Fiedler Job Satisfaction Questionnaire (1951) and the Peterson Happiness Scale (2005). For data analysis, SPSS 21 software was used to perform a simultaneous multiple regression analysis. The results of the study showed that there is a significant positive correlation between job satisfaction and happiness. Therefore, the higher the level of job satisfaction, the greater the happiness of individuals.

Keywords: Happiness, Job Satisfaction, Students

۱- مقدمه

دانشگاه فرهنگیان، به عنوان خاستگاه تربیت معلمان آینده، نقش بسزایی در شکل‌گیری شخصیت و نگرش دانشجو معلمان دارد. احساس شادی و رضایت در این محیط آموزشی، نه تنها بر زندگی شخصی دانشجویان تأثیرگذار است، بلکه بر کیفیت آموزش و پرورش آینده نیز تأثیر مستقیم خواهد گذاشت. با توجه به چالش‌های موجود در نظام آموزش و پرورش، درک و بررسی رضایت شغلی بر شادکامی دانشجو معلمان و کارکنان این دانشگاه اهمیت بالایی دارد. شادکامی^۱ به عنوان یک تجربه درونی مثبت تعریف می‌شود که نتیجه تفسیر فرد از زندگی عاطفی خود و همچنین مبتنی بر عملکرد شناختی افراد است و به طور خلاصه به این معنی است که شخص چگونه و چقدر زندگی خود را دوست دارد (شاه^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). شادکامی به عنوان یکی از ضروری‌ترین خواسته‌های فطری نیازهای روانی انسان، نقش تعیین‌کننده‌ای در تأمین سلامت فرد و جامعه دارد. احساس شادکامی و سرزندگی نوجوانان را جهت انطباق با شرایط متغیر زندگی توانمند می‌سازد (احمدی و همکاران، ۲۰۱۹). یکی از نظریه‌های مهم در این زمینه نظریه سلیگمن است که بر پایه توانمندسازی افراد و تأکید بر نقاط قوت و قابلیت‌های مثبت آنها بنا شده است (سلیگمن و سزینتمیهالی^۳، ۲۰۰۰). سلیگمن (۲۰۱۱) در نظریه شادکامی خود بر مبنای مدل پرما^۴ به بررسی عوامل موثر بر شادکامی پرداخته است. او در مدل مذکور پنج عامل را در ایجاد و تداوم شادکامی تأثیرگذار می‌داند که عبارتند از: هیجانات مثبت، درگیری و مشغولیت، ارتباط اجتماعی، معنا و پیشرفت و موفقیت. از سوی دیگر پژوهش‌ها عوامل متعددی را با احساس شادکامی مرتبط دانسته‌اند که شامل محیط خانوادگی و اجتماعی که فرد در آن زندگی می‌کند، شغل، میزان درآمد، سطح تحصیلات، عقاید و ارزش‌ها، شخصیت، وضعیت سلامت جسمی و روحی-روانی، اعتماد به نفس، حمایت اجتماعی، رضایت از زندگی زناشویی، رضایت از محیط شغلی و میزان رعایت حقوق افراد در جامعه می‌باشد (تسو و لیو^۵، ۲۰۰۱؛ هایگوییوس^۶، ۲۰۰۱ به نقل از دانایی و همکاران، ۱۳۹۷). به نظر می‌رسد که یکی از عوامل اثرگذار بر شادکامی، رضایت شغلی است. مطالعات اخیر نشان داده است که افرادی که احساس رضایت شغلی دارند، بیشتر در معرض تجربیات مثبت قرار می‌گیرند، و این تجربیات می‌توانند به بهبود سلامت روان و کیفیت زندگی آنها کمک کنند (سلیگمن و سزینتمیهالی، ۲۰۰۰). رضایت شغلی عبارت است از این که افراد چه احساسی درمورد شغلشان و ابعاد مختلف آن دارند. منظور از رضایت شغلی فرد آن است که وی به طور کلی شغل خود را دوست داشته و برای آن ارزش قائل باشد و نگرش مثبتی به آن داشته باشد (معمد و دیاجی، ۱۴۰۲). در این راستا رضایت شغلی به عنوان یکی از ارکان مهم در موفقیت حرفه‌ای افراد، با احساس شادکامی ارتباط نزدیکی دارد. دینر^۷ و همکاران (۲۰۲۲) معتقدند که افرادی که احساس رضایت از شغل خود دارند، شادکامی بیشتری را تجربه می‌کنند. و محیط کار حمایتی و توانمندساز می‌تواند به افزایش هر دو جنبه رضایت شغلی و شادکامی کمک کند. چنانکه دیویی می‌گوید که محیط آموزشگاه و فعالیت آموزشگاهی باید برای شاگردان و معلمان به صورت محیطی جذاب و شادی آفرین درآید. نه به صورت محیطی شاق و کسل‌کننده. دیویی معتقد است که آموزش و پرورش را نباید تنها به عنوان وسیله آماده‌سازی شاگردان برای زندگی تلقی کرد. بلکه به باور او آموزش و پرورش خود زندگی است و چنانچه باید زندگی لذت بخش باشد، فرآیند آموزش و پرورش و محیط مدرسه نیز باید لذت بخش و شادی آفرین باشد (دیویی، ترجمه میرحسینی، ۱۳۸۲) و این امر جز با رضایت شغلی آموزش‌دهندگان و معلمان محقق نمی‌شود. علاوه بر شواهد

1. Happiness
2. Shah
3. Seligman & Csikszentmihalyi
4. PERMA
5. Tsou & Liu
6. Highhouse
7. Diener

نظری، شواهد پژوهشی نیز حاکی از ارتباط معنادار رضایت شغلی و شادکامی است. بیکر^۱ و همکاران (۲۰۰۸) نشان داد که افراد شاداب تر توانایی بیشتری در مواجهه با چالش ها دارند. ورعی و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی که بر روی ۳۶۲ پرستار شاغل در بیمارستان های علوم پزشکی تهران انجام دادند دریافتند که بین رضایت شغلی و شادکامی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با عنایت به موارد فوق به نظر می رسد که احتمالاً بین رضایت شغلی و شادکامی دانشجو معلمان ارتباط معناداری وجود داشته باشد.

از آنجا که هدف نهایی آموزش و پرورش یادگیری دانش آموزان است و این امر مهم باید در محیطی شادی آفرین صورت پذیرد تا اینکه کودک یادگیری و آموختن را کاری لذت بخش تصور نماید نه سخت و طاقت فرسا و نیز بدان جهت که تاکنون پژوهشی رابطه رضایت شغلی و شادکامی دانشجو معلمان را مورد بررسی قرار نداده است و پژوهش های گذشته با جامعه آماری غیر از دانشجو فرهنگیان بودند. این پژوهش بر آن است تا این فرضیه را بررسی نماید که بین رضایت شغلی و شادکامی دانشجو معلمان ارتباط مصبت و معناداری وجود دارد.

۲- روش شناسی

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. روش نمونه گیری این پژوهش در دسترس است. تعداد نمونه های پژوهش حاضر ۱۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه فرهنگیان پردیس کوثر است که از رشته های مختلف در مقطع کارشناسی در رده سنی ۱۸ تا ۲۵ سال در استان کهگیلویه و بویراحمد، شهر یاسوج مشغول به تحصیل بودند. بعد از ارزیابی و پایش داده ها تعداد ۹۸ پرسشنامه مبنای پژوهش قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده ها از طریق نرم افزار SPSS نسخه ۲۴ و با استفاده از رگرسیون چندمتغییری یا همزمان انجام شد. در پژوهش از دو ابزار استفاده شده است.

پرسش نامه رضایت شغلی: به منظور اندازه گیری میزان رضایت افراد از شغل خود توسط فیلدورث^۲ (۱۹۵۱) ابداع شده است که حاوی ۱۹ سوال می باشد. این پرسش نامه برای تعیین کردن احساس مردم نسبت به شغلشان ساخته شده است. این پرسش نامه دارای ۵ گزینه است که از ۱ تا ۵ نمره گذاری شده است که بیشترین آن به شدت موافق و کمترین آن به شدت مخالف و برعکس آن می باشد. دارای ۸ تا سوال منفی و ۱۱ سوال مثبت است. سوالات مثبت به ترتیب از ۱ تا ۵ و سوالات منفی برعکس از ۵ تا ۱ نمره گذاری شده اند. مجموع نمرات فرد در تمام سوالات به عنوان نمره رضایت شغلی او محسوب میشود. اعتبار پرسش نامه بری فیلدورث برای دستیابی به پایایی لازم توسط عظیمی پور (۱۳۸۴) بر روی ۶۰ معلم مرد از افراد نمونه مورد بررسی قرار گرفت و ضریب اعتبار با الفای کرونباخ ۰/۸۶ و با روش دو نیمه کردن ۰/۸۸ به دست آمد و در پژوهش حاضر ضریب پایایی الفای کرونباخ ۰/۹۱ بدست آمد.

پرسش نامه جهات شادکامی: پترسون و همکاران (۲۰۰۵) آزمونی را تدوین و مورد استفاده قرار داده اند که پترسون^۳ (۲۰۰۶) از آن تحت عنوان آزمون جهات شادکامی یاد کرده است. این پرسشنامه دارای ۱۶ سوال که چهار نوع زندگی مربوط به (زندگی لذت بخش، زندگی درگیرانه، زندگی با معنا و زندگی پیروزی) را میسنجد. این سوالات دارای پنج گزینه است که از ۱ تا ۵ نمره گذاری شده است که بیشترین آن کاملاً درست و کمترین آن کاملاً غلط است. براتی سده (۱۳۸۸) این پرسشنامه را بر ۹۵ نفر به فاصله ۵ هفته آزمون _ باز آزمون نموده است و ضریب اعتبار با الفای کرونباخ کل مقیاس ۰/۶۷ را بدست آورده است. در پژوهش حاضر ضریب پایایی از طریق الفای کرونباخ ۰/۶۰ به دست آمده است.

۳- یافته ها

1 . Bakker

2 . Fieldworth

3 . Patterson

نتایج در دو بخش توصیفی و استنباطی بیان گردیده است. در بخش توصیفی ابتدا از مون نرمال بودن توزیع از طریق کشیدگی و چولگی گزارش شده است که در جدول ۱ آمده است. همچنین میانگین و انحراف استاندارد و ضریب همبستگی پیرسون برآورد شد که در جدول ۲ آمده است.

جدول شماره ۱. مقادیر کشیدگی و چولگی متغیرها جهت برآورد نرمالیتی

کشیدگی	چولگی	
۱/۴۰۲	۰/۷۱۹	رضایت شغلی
۰/۷۸۶	-۰/۱۰۵	شادکامی

جدول شماره ۲- ماتریس همبستگی و میانگین و انحراف استاندارد مقابل متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	میانگین	انحراف استاندارد
۱. رضایت شغلی	۱						۵۹/۱۶	۴/۵۵
۲. لذت و شادی	۰/۳۰*	۱					۱۳/۴۵	۲/۳۲
۳. معنی داری در زندگی	-۰/۰۶۲	۰/۱۶	۱				۱۶/۳۵	۲/۴۹
۴. زندگی خوب و درگیرانه	۰/۴۶**	۰/۰۸	۰/۰۲	۱			۱۳	۱/۷۸
۵. پیروزی در زندگی	۰/۱۲	۰/۱۵	۰/۴۲**	۰/۰۰۵	۱		۱۵/۰۴	۲/۴۲
۶. شادکامی	۰/۳۲*	۰/۵۶**	۰/۶۸**	۰/۳۸**	۰/۶۶**	۱	۵۷/۸۷	۵/۳۲

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

همانطور که جدول شماره ۲ نشان می‌دهد رضایت شغلی به صورت نمره کل با شادکامی ارتباط معنادار دارد. رضایت شغلی در مولفه معنی داری در زندگی و پیروزی در زندگی دارای ارتباط معنا دار با شادکامی نیست اما در لذت و شادی، زندگی خوب و درگیرانه، و پیروزی در زندگی دارای ارتباط مثبت و معنادار است. حال برای تعیین نمودن تاثیر رضایت شغلی بر شادکامی، شادکامی و زیر مقیاس‌های آن به عنوان متغیر ملاک و رضایت شغلی به عنوان متغیر پیش بین، وارد معادله رگرسیون شدند که نتایج آن در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۳: خلاصه تحلیل رگرسیون برای تبیین متغیر ملاک بر اساس متغیر پیش بین

متغیر پیش بین	متغیر ملاک	r^2	f	β	T	Sig
رضایت شغلی	شادکامی	۰/۱۰۶	۱۱/۳۶۵	۳۲۵	۳/۳۷۱	۰/۰۰۱
رضایت شغلی	لذت و شادی	۰/۹۰	۹/۵۰۳	۰/۳۰۰	۳/۰۸۳	۰/۰۰۳

۰/۰۶۲	۰/۰۶۱۳	۰/۰۵۴۱	۰/۰۳۷۶	۰/۰۰۴	رضایت شغلی	معنی داری در زندگی
۰/۰۰۰	۵/۱۶۴	۰/۰۴۶۶	۲۶/۶۶۹	۰/۰۲۱۷	رضایت شغلی	زندگی خوب و درگیرانه
۰/۰۲۲۲	۱/۰۲۲۸	۰/۰۱۲۴	۰/۰۵۰۹	۰/۰۰۱۵	رضایت شغلی	پیروزی در زندگی

۴- نتیجه گیری

این پژوهش به منظور بررسی نقش رضایت شغلی بر شادکامی میان دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان استان کهگیلویه و بویراحمد پردیس کوثر یاسوج اجرا شد. نتایج نشان داد بین شادکامی و رضایت شغلی رابطه ی مثبت وجود دارد؛ بدین معنا که هرچه رضایت شغلی بیشتر باشد، شادکامی افزایش می یابد. نتایج پژوهش حاضر با نتایج ورعی (۱۴۰۳) و بکر (۲۰۰۸) در خصوص رابطه معنا دار بین شادکامی و رضایت شغلی همسو است. در تبیین این یافته با استناد به نظریه سلینگمن (۲۰۰۰) می توان گفت دانشجو معلمان که رضایت شغلی بالاتری دارند، معمولاً شادتر هستند و دیدگاه مثبتی نسبت به آینده شغلی خود دارند. زمانی که فرد از کار خود احساس رضایت می کند، به این معنی است که کارش را ارزشمند و مفید می داند. این احساس ارزشمندی، به طور مستقیم بر عزت نفس و اعتماد به نفس فرد تأثیر گذاشته و منجر به افزایش شادکامی می شود. دانشجو معلمی که از شغل خود رضایت داشته باشد، معمولاً سطح استرس و اضطراب کمتری را تجربه می کند و کاهش استرس و اضطراب، به طور مستقیم بر سلامت روان فرد تأثیر گذاشته و باعث افزایش شادکامی می شود. همچنین، شغلی که فرد از آن رضایت داشته باشد، معمولاً با ایجاد ارتباطات اجتماعی مثبت همراه است. این ارتباطات، احساس تعلق و حمایت را در فرد تقویت کرده و به افزایش شادکامی او کمک می کند و در نهایت دانشجویی توأم با معلمی به جهت آنکه که فرصت های رشد و توسعه حرفه ای را فراهم می کند، به فرد احساس پیشرفت و موفقیت می دهد و در نتیجه، باعث افزایش شادکامی او می شود. بنابراین، رضایت شغلی به عنوان یکی از عناصر کلیدی مدل پرمای سلینگمن (۲۰۱۱)، به طور مستقیم با شادکامی فرد مرتبط است. شغلی که به فرد اجازه می دهد تا به اهداف شخصی خود دست یابد، از نقاط قوت خود استفاده کند، روابط اجتماعی مثبتی برقرار کند و در محیطی پویا و یادگیرنده رشد کند، می تواند به طور قابل توجهی شادکامی او را افزایش دهد. پس می توان نتیجه گرفت که رضایت شغلی، نه تنها بر شادکامی فردی دانشجو معلمان تأثیر می گذارد، بلکه بر کیفیت آموزش و پرورش آینده نیز تأثیر گذار است.

این پژوهش محدودیت هایی نیز داشته است از جمله اینکه، روش نمونه گیری در دسترس بود و گروه نمونه پژوهش حاضر دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان استان کهگیلویه و بویراحمد پردیس کوثر یاسوج بوده است، بنابر این در تعمیم نتایج بایستی جانب احتیاط را رعایت کرد پیشنهاد می گردد که در تحقیقات آتی مدل مورد نظر پژوهش با گروه های سنی و شغلی مختلف از جمله معلمان تکرار گردد تا نتایج قابلیت تعمیم پذیری بیشتری پیدا کند. در این پژوهش برای جمع آوری داده ها فقط از پرسشنامه استفاده شده است بنابر این بهتر است از روش های دیگر جمع آوری اطلاعات برای اعتبار بیشتر داده ها از جمله مصاحبه، مشاهده و مطالعه موردی استفاده شوند. بهتر است نظام های آموزشی، اهداف و برنامه های خود را به گونه ای طرح ریزی کنند که افراد را به داشتن انگیزه درونی سوق دهند و توصیه می شود با استفاده از روش های مختلف و مناسب افراد را دعوت به لذت بردن از زندگی، معنی دار بودن زندگی و پیروزی در مراحل مختلف زندگی را در محیط های آموزشی و کاری ارتقا دهند.

در نهایت بدین وسیله پژوهشگران از کلیه دانشجو معلمان شرکت کننده در پژوهش بخاطر صبر و اعتمادی که داشته اند، تقدیر و تشکر می کنند.

منابع

- احمدی، آ، سلیمانی، م. ع، پهلوان شریف، س، و مطالبی، س. ع. (۱۳۹۸). رابطه بین حمایت اجتماعی ادراک شده و شادکامی در سالمندان ساکن در جامعه. فصلنامه تحقیقات کیفیت زندگی، ۲۳(۴)، ۳۲۰-۳۳۱.
- دانایی، م.، مؤمنی، م.، علیخانی، س. (۱۳۹۸). بررسی ارتباط رضایت از شغل با شادکامی در کارکنان ستادی دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۳۹۷. مجله دانشگاه علوم پزشکی جیرفت، ۶(۱)، ۱۱۲-۱۲۱.
- دیویی، ج. (۱۳۸۲). تجربه و آموزش و پرورش (س. ا. میرحسینی، مترجم). تهران: نشر کتاب.
- محمدی، ص.، ناصح، یونسی، س.، جلال، فروغان، م.، احمدی، س.، و رستمی، م. (۱۴۰۲). اثربخشی درمان مرور زندگی بر خودشکوفایی و شادکامی سالمندان. مجله سالمندی ایران، ۱۸(۴)، ۵۰۲-۵۱۷.
- معمد، ح.، و دیباجی، ل. (۱۴۰۲). بررسی تاثیر توانمندسازی بر رضایت شغلی معلمان. پنجمین کنفرانس ملی پژوهش‌های سازمان و مدیریت.
- Bakker, A. B., Schaufeli, W. B., Leiter, M. P., & Taris, T. W. (2008). Work engagement: An emerging concept in occupational health psychology. *Work & Stress*, 22(3), 187-200
- Diener, E., Oishi, S., & Tay, L. (2018). Advances in subjective well-being research. *Nature Human Behaviour*, 2(4), 10.1038/s41562-018-0307-6.
- Peterson, C. (2006). A primer in positive psychology. New York: Oxford University Press.
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-1.
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish*. New York: Free Press
- Shah, S. A., Safian, N., Ahmad, S., Wan Ibadullah, W. A. H., Mohammad, Z. B., Nurumal, S. R., ... (2021). Factors associated with happiness among Malaysian Elderly. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(7), 3831.